

— Hieruit, hond, ge hebt het geld niet verdiend. (Blz. 466)

Dat is de ware geschiedenis der drie zingende rozen...

De oude verteller boog en op een teeken van Pil Emir verwijderde hij zich, onder het handgeklap en de toejuichingen van de reizigers, die geen enkel woord van zijn verhaal hadden laten ontglippen.

— Eene mooie geschiedenis, zei Daks, maar ik ken er toch eene die ons nog meer zal boeien.

— We luisteren, sprak Pil.

— Neen, gij moet ze ons verhalen.

— Ik?... Ik ken er geene!

— Toch wel... Ik ben er zeker van dat ze ons allen veel belang zal inboezemen... Vertel ons eens hoe gij Batavia hebt verlaten, om

hier aan te landen en een groot vorst te worden.

— Vooreerst, zei Pil, moet ik u doen opmerken, dat ik geen vorst ben, maar wel de nederige ambtenaar van den Emir, die zijn paleis en zijne dienaren voor één dag aan mij heeft overgelaten, om mijne vrienden op koninklijke wijze te ontvangen.

En wat mijne lotgevallen betreft, sinds ik het Chineesch hotel verlaten heb, deze zullen u doorgewoont toeschijnen.

— We luisteren, zei Daks op zijne beurt.

— Ik was eerst van plan te Batavia te blijven en met het geld, dat Mol mij zoo grootmoedig had ter hand gesteld, handel te drijven en te trachten op die wijze aan den kost te komen.

Het is echter eenieder niet gegeven aan den handel zijn bestaan te vragen, en tusschen scheikunde beoefenen en koopwaren aan den man brengen, ligt een heele afgrond.

Ik werd dat al dadelijk gewaar, van de eerste dagen af en 't duurde dan ook slechts enkele weken om 't grootste gedeelte van mijn geld te zien verdwijnen.

Dan kwam ik op het ongelukkig gedacht een landgenoot van mij, die ergens klerk was op een handelsbureel, te verzoeken zich met mijne zaken te bemoeien.

In den beginne liep alles opperbest van stapel, want de man was op handelsgebied zeer begaafd, en we zouden wellicht goede zaken hebben gemaakt, als ik wat slimmer ware geweest.

Het verstand komt niet voor de jaren.

Waarschijnlijk was ik nog niet oud genoeg, want ik kreeg het onzalig denkbeeld den klerk een percent te geven van de winst die ik door zijn toedoen verwezenlijkte.

Had ik met een eerlijk man te doen gehad, dan zou dit hem natuurlijk hebben genoopt onze zaken nog uit te breiden.

Zoo dacht ik er over, maar ik vergat dat men gemakkelijker een witte raaf vindt dan een eerlijk mensch, en dat gebrek aan geheugen bracht me geheel ten onder.

Een half jaar later was onze handelszaak in zeer bloeienden toestand geraakt, maar ze was ook heel en al in handen van mijn vroegeren beambte overgegaan, die mij op een zekeren achternoen de keus liet: klerk bij hem te worden, zonder percent op de winst, of heen te gaan.

Ge kunt wel denken dat me zulks niet beviel en ik dat dan niet goedschiks deed.

Ik bedankte den kerel feestelijk voor zijn welwillend aanbod en verliet het kantoor, hem zeggend dat hij met het gerecht zou hebben af te rekenen.

Hij glimlachte en antwoordde dat ik beter zou doen klerk op het bureel te worden.

Ik nam mijne toevlucht tot de menschen, die gelast zijn naar alle rechtvaardigheid te oordeelen en te veroordeelen en die daarom rechters worden genoemd.

Het goede recht was langs mijn kant en ik had dus de overtuiging dat men mij dadelijk in het gelijk ging stellen.

Een scheikundige moet al een door en door naïef mensch wezen!

Ik moest een advokaat aanstellen om mijne zaak te pleiten, alhoewel een kind er klaar

kon inzien en wachten tot de rechtbank den tijd zou vinden, na al de zaken te hebben geoordeeld die voor de mijne ingeschreven waren, om zich met mijn persoontje onledig te houden.

De rechtgeleerde eischte een zware som, eer hij zich met mij wilde inlaten, en ik moest twee maanden wachten eer mijn zaak bij hoogdringendheid, zoo luidde het, werd voorgebracht.

Mijn advokaat had me gezegd dat ik, als ik geene « hoogdringendheid » kon bekomen, minstens een half jaar zou moeten wachten!

Den dag dat de rechters over mijn lot zouden beslissen, bezat ik, na mijne schuld te hebben betaald, nog een frank en veertig centiem!

Maar, dat maakte me niet ongerust.

Ik zou een paar uren later recht verkrijgen, en weer bezit nemen van mijn kantoor, waar ik den kerel, die zoo schandelijk misbruik had gemaakt van mijn vertrouwen, zou aan de deur zetten.

De man had twee advocaten aangesteld, die men noemde « de meesters van de balie » en, als mijn verdediger, op onbehendige wijze, waaruit ten volle bleek dat hij mijne zaak niet half genoeg bestudeerd had, gepleit had, kwamen die twee andere rechtsgeleerden op beurt aan het woord.

Nooit heb ik de waarheid op schaamtelozer wijze hooren verdraaien, verwringen, zien wurgen!

Nimmer kunnen er menschen meer leugens hebben verkocht en dat vóór de rechtbank.

In mijn geheel leven heb ik nooit meer kwaad van iemand hooren spreken, dan dit tweetal daar van mij wist te vertellen.

Eene gloeiende verontwaardiging maakte zich van mij meester en op een gegeven oogenblik kon ik me niet meer inhouden.

Ik riep uit:

— Dat is gelogen!... Dat is gelogen!...

De rechter legde mij het stilzwijgen op.

Mijn advokaat kwam op me toegeschoten en snauwde me fluisterde toe:

— Houd uw mond... Ge maakt uwe zaak slecht... Ge ontstemt de heeren rechters...

— Die mannen liegen dat ze zwart zien.

— Zwijg... Ze verdedigen hun cliënt... Dat is hun plicht. Hoor maar eens hoe behendig zij het aan boord leggen, hoe heerlijk schoon ze spreken... 't Is een genot voor de ooren.

— Ze liegen!

— Als ge u niet wilt stilhouden, zal uwe veroordeeling zeker zijn.

— Mijn veroordeeling!...

Dat was toch wel wat te straf.

En de man had nochtans gelijk.

De rechters hoorden nog een hunner, die met veel lawaai en groote woorden over mijne zaak sprak en per a plus b bewees dat ik mijn vennoot bedrogen had, dat ik door mijne onbeheindigheid en onbekwaamheid op handelsgebied de zaken naar den bliksem had geholpen.

Het slot was, dat ik den behendigen handelaar, die mijn oud klerk was, reeds zeer veel geld had doen verliezen.

De kerel bezat geen duit als hij bij mij op 't kantoor kwam arbeiden!

Dan gingen de rechters statig naar de zaal der beraadslaging en ze kwamen, na een half uurtje, daar uit terug om het vonnis af te lezen.

Ik werd van mijn eisch ontheven verklaard en tot de kosten veroordeeld.

— We hebben drie maanden tijd om in beroep te gaan, zoo klonk het troostwoord van mijnen advokaat, die gedurende al den tijd dat de beraadslaging had geduurd, met de twee deugnieten, die mij zoo zwart hadden gemaakt, mij hadden afgetakeld en verguisd, had staan lachen en praten.

Ik was woedend.

— Zeker gaan we in beroep van dat gekke vonnis! kreet ik... Die rechters zijn omgekocht geworden ofwel weten ze niet wat ze doen!

— Zeg dat niet te luid, zei de rechtsgeleerde, want dat zou u eenige maanden gevang kunnen kosten op den hoop toe.

Ik zweeg...

Ik begon in te zien dat het recht een aardig iets was, de waarheid goed deed zich schuil te houden en ik terdege gefopt was.

Des anderdaags begaf ik mij bij mijnen advocaat om in beroep te gaan.

— Daar hebben wij wellicht kans de rechtbank van ons recht te overtuigen, meende hij.

Maar, het zal nog al geld kosten!

Gij hebt echter veel te winnen en moet u dan ook die uitgave maar getroosten.

Als ge me duizend frank ter hand stelt, zal ik al eenigen tijd voort kunnen.

Met de betrekkingen die ik aan 't beroepshof heb, zal ik binnen een drietal maanden er wel in gelukken uwe zaak te doen voorbrengen.

Gelukkiglijk dat ge in goede handen zijt

gevallen, want een ander advokaat zou dit jaar voor 't beroepshof uwe zaak niet meer pleiten.

Honderden zaken zijn daar hangende.

— Ge zult er mijne zaak niet nevens hangen, dacht ik.

Ik zag nu zoo opeens in, dat ik een domme ezel was en er niets meer voor mij te winnen zou zijn.

— Mijn beste heer advokaat, zei ik, we zullen maar liever niet in beroep gaan.

— Waarom niet?

— Wel, ik moet het u rechtuit bekennen, dat ik geen rooden duit meer bezit, reeds schulden heb gemaakt en ik moet zorgen dat ik uit de stad kom, wil ik niet naar 't gevang gevoerd worden...

Ge ziet dat het dus best is de rechters niet langer met mijn eischen lastig te vallen, tenzij gij er wildet in toestemmen zelf het noodige te betalen en mij te onderhouden tot de zaak haar beslag zal hebben gekregen.

Eens terug in mijnen handel, zal ik u ruimschoots alles vergoeden.

Ge hadt op dit oogenblik het gelaat van mijnen rechtsgeleerde moeten zien.

Ik geloof dat Loth, als hij zijne vrouw in een zandgeld zag veranderen, geen verbaasder gelaat moet hebben opgezet.

De vent kon op 't eerste oogenblik geen woord spreken, zoo sloeg hem mijn voorstel met verwondering en wellicht met verontwaardiging.

Na een korte poos sprak hij, het hoofd schuddend:

— Neen, doe dat liever niet, mijn beste heer.

Als ik alles fijn naga en wik en weeg, doet ge beter van alle beroep af te zien.

Ge hebt wel wat kans gelijk te krijgen, maar ze is toch allergeeringst.

Neen, berust in uw lot en laat alles maar blauw-blauw...

Hij stak me de hand toe en voegde er bij:

— Tot weerziens, mijn waarde heer... Er wachten nog andere klanten in de voorkamer.

Ik zei geen woord meer en verliet het kantoor van den man der wet...

Daar bevond ik me nu op straat, zonder middelen van bestaan!

Een oogenblik heb ik er aan gedacht een einde aan mijn leven te stellen.

Maar, ik herinnerde me dan ook dat eens als men dood is, het voor langen tijd is, en ik besloot dan maar in 't leven te blijven en

den strijd voor het bestaan opnieuw te ~~kan-~~
pen.

Na een paar dagen overal te hebben rond-
gelopen om eene bediening te vinden, op
kantoren en bij apothekers, in winkels en
aan de haven, gaf ik het op, des te meer dat
ik de twee laatste dagen niets had gegeten.

In eene herberg aan de loekaaien, waar ik
mijne laatste centen aan een glas bier had
besteed, zonk ik ineen en verloor het bewust-
zijn.

Een dokter werd bijgehaald en toen de man
zei dat de honger mij had neergeveld, was er
een zeeman die zich over mijn lot ontfermde.

Toen ik het bewustzijn terugkreeg en eenige
hartversterking mij weer geheel te been had
geholpen, zei de brave kerel, die stuurman
was op een zeilschip:

— Zoudt ge nu niet wat willen eten?... Of
gaat ge weer van wal met een ledigen buik?
Hoe zit het: geen duimkruid?

En wellicht geen werk?

Zeg maar wat ge liefst onder de tanden
krijgt: ik betaal.

Vooruit, spreek... 't Is u gegund, en als ge
weer geld op zak hebt, dan doet ge 't zelfde
als ge eens een armen duivel ontmoet.

Hij bestelde een sober maal.

Nimmer heb ik met meer eetlust gegeten,
nooit heeft een stuk brood me beter gesmaakt!

Als mijn honger verzadigd was, vroeg de
zeebonk:

— Geen lust om mede uit varen te gaan?

— Toch wel.. Het is me gelijk wat ik doen
moet, als ik maar iets verdienen kan.

— Aan uwe kleederen te zien zijt ge een
Mijnheer.

Als ge zoo geen eerlijken gevel hadt, ik zou
u nemen voor een pick-pocket.

Mijne woorden hoeven u niet te storen:
ik heb de slechte gewoonte steeds te zeggen,
wat mij op het hart ligt.

Wat kunt ge zooal uitrichten met het paar
handen dat uwe moeder u bezorgd heeft?

— Niet veel... Schrijven...

De zeeman lachte hartelijk:

— Dat hebben we nu juist op de *City of*
Bombay niet noodig.

En kunt ge hoegenaamd niets anders?

— Scheikunde heb ik bestudeerd.

— Wat is dat voor een beest?

— Het ontleden van vaste en vloeibare
lichamen, gassen en...

De stuurman liet mij niet voleinden:

— Dat is ook voor geleerde lui, he?

Tracht het mij niet wijs te maken, want
ik zou er geen woord van snappen.

In ieder geval kunt ge er op een zeilschip
hoegenaamd niets mede aanvangen, daar ben
ik zeker van.

Hebt ge nog al kruim in uw handen, zoudt
ge kunnen werken op dek?

— Ik zal het beproeven.

— Kom maar eens mede.

Ik weet niet wat er gebeurd is, maar ik heb
zoo opeens sympathie voor u in mijn binnen-
ste voelen opkomen.

We zullen den oude eens gaan opzoeken
en als hij niet boven zijn theewater is, dan
zult ge hem misschien in goeden luim vinden
en dan zeilt ge morgen met ons uit.

Ik volgde den man, die mij aan boord
bracht van een tamelijk groot zeilschip.

— Wacht hier even, zei de stuurman, ik
zal eens gaan kijken hoe de oude er uitziet.

En hij verdween in de kajuit van den kapi-
tein.

Een tiental minuten later kwam hij terug en
deed me de kajuit binnentreden.

Daar zat een sterke kerel, hoog van gestalte
en met een gebruind gelaat, vol harde trek-
ken, en waarin een paar staalgrijze oogen
zaten, die als het ware uwe hersenen door-
boorden, wanneer ze op u gevestigd bleven.

Alles getuigde in dien kerel, dat hij met een
ijzersterken wil moest bedeed zijn.

— Wat is me dat nu! kreet hij, toen hij mij
bemerkte... Houdt ge me voor den aap,
Stout!

Wil dat heertje hier matroos spelen?

Wat zal het velletje van zijne handjes daar
wel van zeggen?

Kent ge een mast uit een hemdslip, fraaie
jonge heer?

Ik wist niet wat antwoorden.

— Ha, zei de kapitein, dat is eene goede
gaaf: Ge zijt stom, ge kunt niet spreken.

Die soort lieden mag ik gaarne: die zeggen
nooit te veel en verklappen geene geheimen.

Wat zijt ge vroeger geweest?

— Scheikundige.

— He, wat?... Zeg het nog eens, vent?

— Scheikundige.

— Zoudt ge nu geen moord doen!...

Als ik wel voorheb, dan zijt ge zoo'n deug-
niet, die potten en pannen, potten en glazen
bokalen vol leelijke soepen giet, om ons wijs
te maken dat ge er de beestjes van de cholera
en de pest in gekookt hebt?

Is 't niet?

— Ja, zei ik, om den man, die er inderdaad zeer welgezind uitzag, niet te ontstemmen.

— Dan kunt ge hier blijven.

En tot den stuurman:

— Maar, gij ellenlang halffhout dat ge daar zijt, ge gaat toch niet denken dat ik van dien telloorenlikker een matroos wensch te maken!

En weer tot mij:

— Die Stout daar, he, is de grootste ezel die ooit op een planken bodem op de zee heeft vertoefd, maar hij is ook de beste stuurman, die ik in mijn heilig leven heb ontmoet!

En daarom houd ik het beest op mijn schip en zijn we de beste vrienden van de wereld.

Weet gij nu wat hij zoo bij zich zelf denkt? Soort zoekt soort!

Dus scheikundige dat ge daar staat, gij blijft op de *City of Bombay* en ge vaart met ons morgen naar den pekelpas.

Zijt ge er al langs geweest, hebt ge er geen schrik van?

Ik dacht nu het oogenblik geschikt om den kapitein te verhalen hoe ik met den heer Steadily had gereisd en de Zuidpool ontdekt.

— Neen, zei de man, neen, ge moet niet verder gaan, scheikundige van mijn laarzen.

Soep koken met talrijke diertjes in, dat kunt ge wellicht opperbest, maar mij ooren aannaaien, dat gaat niet, kerel!

Ik ben er zoo zeker van dat er geen polen bestaan, geen Zuidpool of geen Noordpool, dat ik er mijn kop zou durven op verwedden.

En ik houd aan mijn hoofd, kerel.

Iemand die al de zeeën van de wereld heeft doorkruist, komt men niet vertellen dat er boven en onder den aardbol een pool is!

Daar is water, zee en niets anders.

Dat zeg ik u!

— De kapitein heeft gelijk, zei de stuurman en knipoogde even tegen mij!

Ik begreep hem.

De scheepsbevelhebber duldte geen tegenpraak.

Had hij nu beweerd, dat de pool uit koperdraad was samengevlochten, ik zou hem niet hebben tegensproken!

De honger had mij geleerd met menschen om te gaan.

— Ik zie met genoegen, zei de oude, dat ge zwijgt, en ge bemerkt, dat ge mij uwe pool niet opstoven kunt.

Honderd vijftig frank in de maand, eten en slapen aan boord, gaat u dat?

— Ja, kapitein.

Eten en slapen alleen zouden me reeds zeer welkom geweest zijn.

— Opperbest...

Hij keek me aan, als bemerkte hij dat ik nog iets zou gezegd hebben.

En toen hij zag dat ik niet sprak, riep hij uit:

— Om den donder, de scheikundige vraagt niet eens wat hij hier zal moeten uitrusten!

— 't Is mij gelijk, kapitein.

— Dat is eens een brave kerel!... Stout, jongen, ge hebt een juweel aan boord gebracht!...

Hewel, ge zult u hier niet te veel moeten afbeulen, beste kerel.

Vermits ge scheikundige zijt, en met potten en pannen kunt omgaan, zend ik u als kokjongen naar de keuken.

Wat zegt ge daarvan?

Ik zei niets, maar ik zou den kapitein kunnen omhelzen hebben!

Het zware werk aan boord schrikte mij terdegen af, en ik was dan ook overgelukkig als helper van den kok te worden aangesteld.

De kok was Johan, die thans in mijnen dienst is en hier Europeesch eten gereed maakt.

Dat heb ik er ook nog bij gewonnen.

Een paar malen heb ik met het schip de reis medegemaakt.

Een avontuur te Bombay, dat ik u verhalen wil, heeft aan mijn zoo bewogen leven, weer eene andere wending gegeven.

De boot lag daar in de haven en ik was met Johan de stad ingegaan, om het een en ander voor de keuken aan te koopen.

Toen we terugkwamen en weer aan boord wilden gaan, bemerkten we dat ons schip niet meer op de plaats lag waar wij het hadden verlaten.

We gingen op zoek, maar nergens was het te bespeuren.

We begaven ons bij den havenoverste en vernamen daar dat onze boot onmiddellijk na dat wij aan land waren gegaan, zee had gekozen.

— De kapitein had lont geroken, zoo werd ons gezegd, of was door een betaald politiemans verwittigd geworden.

Als men den kapitein kwam aanhouden, was het schip uitgevaren.

— Waarom had men mij ook niet verwittigd voegde de havenmeester er bij. Ik zou dan de boot aan den ketting hebben doen leggen.

Wij begrepen er niets van.

De ambtenaar bemerkte zeer wel, aan onze verbaasde blikken, dat we niet wisten wat er gebeurd was.

— De oude dreef smokkelhandel in 't groot, zoo lichtte hij ons in, en daarom was de politie gekomen, om hem bij de lurven te grijpen.

Hij kon zich nu elders gaan laten opknoopen, zoo besloot de havenoverste, want vroeg of laat valt hij toch in handen van het gerecht.

Gijlie schijnt niets te weten van zijn dievenhandel?

Wij zwoeren bij hoog en bij laag dat het wel 't eerste woord was, dat we er over vernamen.

Zulks was de waarheid ook.

— Gij ziet er mij een paar brave jongens uit, sprak de overste.

Als ik u een goeden raad mag geven, laat dan nergens hooren, dat ge iets hebt gemeens gehad met den smokkelaar.

Ge zoudt last kunnen krijgen met de politie en wellicht al heel moeilijk kunnen bewijzen dat ge onplichtig zijt.

En daar de wetsdienaars slecht gezind zullen wezen, omdat de kapitein op het laatste oogenblik wist uit hunne klauwen te geraken, zouden ze u niet gemakkelijk lossen.

Zoo gaat het gewoonlijk.

Tracht u uit de litsen te houden, want ge zoudt voor hem moeten boeten.

Wij begrepen zeer wel dat de raad van den havenmeester voor ons goud waard was en besloten dan ook hem te volgen.

Maar, als we zijn bureel verlaten hadden, stonden we in de straten van Bombay, met enkele centen op zak, zonder te weten waarheen.

Onze kleederen, ons geld, onze papieren, alles bevond zich aan boord.

Op een ander schip geraken was dus niet mogelijk.

Wat moesten we doen?

Gelukkiglijk laat Johan, die ook reeds een groot gedeelte van de wereld heeft gezien en door allerlei netten is gevlogen, zich niet gemakkelijk ontmoedigen.

— We staan er voor en we moeten er door, zei hij.

We zullen beginnen met hierover een glaasje whisky te drinken.

En dan kunnen we onze toekomst eens bespreken.

Zoo gezegd, zoo gedaan.

Als we een slok van het geestrijk nat ge-

proefd hadden, ontspon zich tusschen hen de volgende samenspraak:

— Vooreerst, zei Johan, moeten we trachten een onderkomen te vinden voor dezen nacht.

— Dat zal niet gemakkelijk gaan.

— Des te meer dat we in eene gewone slaapstede spoedig door de politie zouden worden opgepakt.

We kunnen niet beter doen dan ons tot den Nederlandschen consul te wenden, die ons voorloopig wel zal weten te herbergen.

En die vent zal ons wellicht de gelegenheid verschaffen om ons op de kosten onzer Regeering terug naar 't vaderland te laten reizen.

Dat is mij nog gebeurd en 't heeft dezen goeden kant, dat we dan als passagiers over den grooten plas gaan en niet moeten werken.

— De consul zal vergen dat we bewijzen wie we zijn en onze papieren willen inzien.

— We zeggen hem dat ze aan boord zijn gebleven van het schip.

— Zal hij het gelooven en ons wel willen beschouwen als Nederlanders.

Wij hebben niet het minste bewijs.

— Dat zegt gij!... Wie ons hoort spreken, zal toch wel dadelijk overtuigd wezen dat we echte, onvervalschte Hollanders zijn!!

We spreken luid, in het Nederlandsch.

We hoefden niet stil te spreken, omdat we er van overtuigd waren, dat de enkele aanwezigen in het drankhuis geen woord konden begrijpen van hetgeen wij zegden.

Groot was dan ook onze verbazing, als wij een man, die aan de tafel naast de onze zat, ons zagen naderen, den hoed afnemen en ons in 't zuiverste Nederlandsch hoorden toespreken.

— Inderdaad, zei hij, ieder zal oogenblikkelijk weten dat ge onderdanen zijt van koningin Wilhelmina.

Het is niet mogelijk, waarde heeren, daar een stond aan te twijfelen!

Mag ik u een whisky aanbieden en naast u plaats nemen?

Onze verbazing veranderde oogenblikkelijk in de grootste vreugde.

Niet alleen waren we verheugd omdat we een landgenoot aantroffen, wat steeds plezier doet in een vreemd oord, maar tevens omdat de onbekende ons een borrel whisky wenschte te betalen, die we zonder zijne vrijgevigheid niet zouden hebben kunnen bekostigen.

De man was een allerzonderlingste kerel, wat het uiterlijke betrof.

Verbeeldt u een lange, graatmagere kerel,

met een glad geschoren gelaat, een grooten mond met dunne lippen, een haviksneus en een paar zeer kleine, donkere oogjes, die onder zware wenkbrauwen rusteloos rondkeken.

Het vel was strak over de beenderen gespannen, zoodat men waarlijk vreesde dat het zou barsten, en als de vreemdeling zijn vilten hoed, met zeer breede boorden, van het hoofd nam, gaven de boven de wenkbrauwen wegluchtende kale schedel en de korte ronde kin, aan zijn hoofd den vorm van een vogelkop.

Eene groote, purperen halsstrik, liet de twee lange einden op zijne borst fladderen en stak danig af op het licht-grijs zwart geruit jasje.

De man sprak met eene zware basstem.

Hij bestelde drie whiskys.

Johan had hem een stond aangekeken en richtte dan het woord tot hem:

— Mijn beste heer, zoo zei hij, neem het mij niet euvel op, maar ik geloof dat ge aan het spel verslaafd zijt.

— Waarom denkt ge dat?

— Ik heb nog al veel menschenkennis.

Ge zijt wellicht van plan ons een partijtje kaart of met de dobbelsteen voor te slaan, met het geheime doel onze centen af te winnen, omdat we landgenooten zijn.

Ik ken dat oude trukje opperbest, wijl ik er te Antwerpen, jaren geleden, eens het slachtoffer van geweest ben.

Als dat nu uw doel is, verzoek ik u niet te beginnen, want mijn vriend en ik zullen geen rooden duit meer bezitten, als we onzen eersten whisky betaald hebben.

De onbekende proestte het uit van het lachen en antwoordde:

— Uwe menschenkennis misleidt u deerlijk deze maal, mijn waarde landgenoot.

Ik heb, niet omdat ik de luistervink speelde, maar omdat ge luide spraakt, al wat ge hier samen beproven hebt, allerbest kunnen hoozen, en ik weet dus dat ge zoo arm zijt als Job zaliger.

Als ik dus een zoogenaamde valsche kaartspeler was, zou ik andere vogels zoeken om ze te pluimen.

Maar 't is waar ook dat ik mijzelf aan u had kunnen voorstellen, alvorens aan uwe tafel plaats te nemen!

Hij stond recht en weer den hoed van het hoofd nemend, boog hij diep en sprak:

— Ik heb de eer u mijzelf voor te stellen: Peter, Willem, Adriaan van Schokkelen, di-

recteur van het rondreizend pantominegezelschap Thalia theater, om u te dienen.

Hier is mijn kaartje.

En hij nam uit zijne brieventesch twee naamkaartjes, die hij mij en Johan overreikte.

— En mag ik nu weten met wie ik de eer heb in gezelschap te wezen?

Ik stond insgelijks recht, nam mijne pet af en zei, op denzelfden declamatorischen toon als de zonderlinge kerel gebruikt had om zich voor te stellen:

— Dr Pil, scheikundige en Zuidpoolreiziger.

En mijn makker aanwijzend:

— Johan, Scheepskok.

De bestuurder van het Thalia-Theater riep den kelder en bestelde nog drie whisky's.

— Nu we elkaar nader kennen, zoo hernam hij, wensch ik even over uwen toestand te spreken, wat eigenlijk mijn doel was, als ik u heb verzocht aan uwe tafel te mogen aanzitten.

Ik heb dus gehoord dat ge van alle bestaansmiddelen ontbloot zijt en van plan den Nederlandschen consul te verzoeken u de middelen te verschaffen om naar het vaderland te kunnen terugkeeren.

Houdt ge er volstrekt aan ons schoone Holland weder te zien?

— Neen, zei ik, geenszins. Waar we den kost kunnen verdienen, zijn we thuis.

We bezitten niéts meer, daar ons geld, onze kleederen, onze papieren aan boord zijn van het schip, dat buiten onze weet, terwijl we in de stad waren, zee heeft gekozen.

We zullen dus moeilijk een bediening kunnen vinden en daarom zouden we wenschen naar Nederland te kunnen reizen.

— En als ik u eene broodwinning verschafte?

— We zouden u dankbaar zijn en onmiddellijk uw aanbod aannemen.

— Wilt ge lid worden van mijn gezelschap?

— Van uw pantomine-troep?

— Ja.

— Wat zouden we daar kunnen in verrichten?

— Medespelen.

— Ik ken er niets van.

— Dat is niet noodig! Ge zult het leeren.

— Is het dan zoo gemakkelijk?

— Een straathond zou op een paar dagen met veel bijval kunnen medespelen.

— Dan ben ik uw man.

— En uw gezelschap?

— Ik vraag niet beter dan mijn brood te ver-

dienen, zei Johan, en als ge een koksjongen noodig hebt zal ik u wel bevallen.

— We zullen eene pantomime op 't getouw zetten, met een kok als hoofdrol.

Ge moet weten, ik maak de stukken zelf, die wij opvoeren.

Ik ben ook tooneelschrijver.

— Voor zwiigende tooneelspelers?

— Zoover ben ik gekomen, door een sterke filosofie geleid!

In den beginne heb ik ook stukken geleverd voor sprekende spelers, maar ik heb weldra ondervonden dat zulks onzin was.

Mijne ouders, die te Amsterdam, een tabakswinkel openhielden, kwamen met veel gemak aan den kost.

Het zaakje ging zoo goed, dat ze zelfs alle jaren een mooie som op de bank konden uitzetten.

Ik was hun eenig kind.

Onnoodig te zeggen dat ik een « bedorven dans » was van eerste klas en dan ook als een erg ondeugende knaap opgroeide.

Ik geloof dat er niet eene school te Amsterdam is, die mij niet een paar maanden als leerling heeft geteld.

Maar overal werd ik door de onderwijzers geplaagd en mishandeld, zoo wist ik thuis te vertellen, en daar mijne ouders niet konden dulden dat een braaf en verstandig kind als ik met zoo weinig ontzag werd bejegend, lieten ze mij een zestal keeren per jaar van onderwijsgesticht veranderen.

Ge kunt dan ook wel denken dat ik met de wetenschappen al heel erg overhoop lag, als ik een bengel van achttien jaar geworden en op de laatste burgerschool buiten gestampt was.

Vader zocht voor mij een plaats als klerk op een kantoor en door toedoen van een paar invloedhebbende koopers van zijn beste sigaren, werd ik als proef op 't bureel van een bankier aan 't werk gezet.

Ik moet hier bijvoegen, dat ik veel den schouwburg bezocht, en daardoor eindelijk gewaar werd dat ik met een doel op aarde was.

Ik schreef mijn eerste tooneelstuk.

Een paar bedrijven had ik reeds afgewerkt op 't kantoor van mijnen bankier.

Dat ik daarvoor tal bladzijden cijfers niet in 't net overschreef en veel kwijschriften verkeerd invulde, dat kunt ge wel gissen.

Mijn patroon voelde niets voor de edele tooneelkunst, en als ik 't slot van het tweede bedrijf had gevonden, verzocht hij mij vrien-

delijk geen voet meer in zijn kantoor te zetten.

Ik deed het met plezier.

Mijn vader was van plan eene nieuwe galei voor me op te sporen, als ik besloot mijne roeping vrij en vrank te volgen en op zekeren morgen mijn eerste pennevrucht den man ter hand stelde.

Hij las het met aandacht, begreep er niets of zeer weinig van, maar kreeg er toch eene overgroote bewondering door voor den schrijver, die zijn eenig kind was.

In zijne oogen was « Sylvia Kollemensky of het slachtoffer eener Russische verleiding » een meesterstuk.

Er werd plechtig besloten dat ik niet meer naar een kantoor moest en mijn brood zou verdienen met tooneelschrijven.

Onderscheidene tooneelbestuurders wilden van Sylvia Kollemensky niet weten en ik verkwijnde zichtbaar van ontmoediging, toen ik kennis aanknoopte met den bestuurder van een rondreizenden troep.

Nadat ik den man een paar weken een onnoemelijk getal glazen porto en bittertjes en een aantal kistjes van vaders beste sigaren had geofferd, besloot hij mijn meesterstuk voor het voetlicht te brengen.

't Was in een klein plaatsje, op een tooneel dat geen voorschoot groot was, en ik had al de reiskosten van het gezelschap te dragen.

Mijn werk had bijval.

Ik zal u niet alles verhalen en u zeggen dat vader en moeder kort na elkander stierven, ik den tabakshandel in vreemde handen liet overgaan en medebestuurder werd van het reizend gezelschap.

Het gevolg: opvoering van vier mijner meesterwerken in allerhande dorpen van Nederland en verlies van al wat ik had geërfd.

En op een schoonen morgen was mijn vennoot met de nevelkar en de eerste hoofdrol vertrokken.

Eenigen tijd nog bleef ik tooneelbestuurder, om eindelijk wegens bankroet en meer andere mooie dingen achter slot en grendel te worden geplaatst.

't Was daar dat ik eene goede dosis filosofie opdeed en als ik eindelijk in vrijheid werd gesteld, besloot geene tooneelstukken meer te schrijven.

Maar, wat moest ik gaan beginnen, om aan den kost te geraken?

De vaderrol van mijn oud gezelschap was naar een troeppantomime-spelers overgegaan, en hij was nu bezig met voor eigen rekening dergelijken troep samen te stellen, om in Indië

en andere verre gewesten vertooningen te geven en eenige guldens bijeen te rapen.

Hij nam mij in zijn nieuw gezelschap op en we vertrokken naar Batavia.

Alles ging wonderwel, we werden goed onthaald, vonden bijval en geld ook.

We deden een groot gedeelte van Nederlandsch Indië af en kwamen met een welgevulde beurs in het vaderland weder.

Ik besloot pantomines te fabriceren en zette mij aan 't werk, daar we voor 't volgend jaar met nieuwe stukken naar den Oost moesten.

Onze bestuurder vernam, ik weet niet waar, dat er in Engelsch Indië nog meer geld te verdienen zou wezen, en kwam op het onzalig gedacht naar deze streken te vertrekken.

De bijval was gering, we maakten slechte zaken, en als we hier te Bombay aanlandden, schoot de directeur zich door het hoofd en de eenige vrouwelijke rol die ons gezelschap telde was 's anderdaags plotseling verdwenen.

Ik besloot zelf weer bestuurder te worden, waarmede mijne andere gezellen vrede hadden, maar binnen een paar dagen moet ik hier een eerste vertooning geven, anders wordt mijne verbintenis met den schouwburg verbroken.

En hoe wilt ge dat ik het doe, nu mij de twee bijzonderste rollen ontbreken, om een der stukken van mijn repertorium op te voeren?

Hoe kan ik het behoorlijk gedaan krijgen, zonder meisjesrol en zonder vaderrol?

En ik moet menschen vinden die Nederlandsch spreken, want ik kan hun anders de rollen niet aanleeren, vermits het de eenige taal is die ik machtig ben!

Ze moeten ook kunnen repeteeren met mijne andere spelers en die spreken ook alleen Hollandsch.

Ge ziet van hier hoe ik reeds verscheidene dagen in vertwijfeling rondloop.

Daarom was ik zoodanig verheugd als ik u luid hoorde redekavelen en Nederlandsche woorden mijn oor troffen!

Ik dacht: ik ben gered!

En vooral als ik vernam dat ge zonder bestaansmiddelen waart, een brave ziel zocht om u voort te helpen.

Met genoegen zal ik die brave ziel wezen, zoo zei ik bij me zelf, en ik was zoo stout mij naast u neer te zetten.

— Met veel moeite en als de toeschouwers niet te nauw zien, zei ik, kan een onzer een vaderrol vervullen.

Maar, moet ge niet ook een meisjesrol trachten te vinden.

— Een van u beiden zal het voortreffelijk doen, en, bij voorkeur gij zelf.

— Ik!

— Ja, vermits ge niet spreken moet, en de kleederen van mijn eerste hoofdrol, die ze gelukkiglijk heeft achtergelaten, u zeer wel zullen passen.

— Ik een meisjesrol!

— De gevluchte freule had uwe lengte, uwe dikte... Het zal op rollekens loopen.

Ik keek Peter Willem Adriaan Van Schokkelen, bestuurder van het pantomine-gezelschap van het Thalia-theater met door verbazing wijd geopende oogen aan.

Was de man gek?

— Ik, Dr Pil, zou optreden in eene meisjesrol!

Of hield de man mij voor den aap?

Johan zat te lachen, dat hij er van schokte.

De pantomine bestuurder bleef al zijn ernst bewaren.

Hij scheen mijne gedachten te raden, want hij sprak na eene korte poos:

— Ik meen het in vollen ernst.

Als gij het wilt beproeven, zult ge zien dat het eene gemakkelijke broodwinning is.

Dezen namiddag repeteeren we en als het niet gaat, kunt ge nog immer naar den consul, om naar 't vaderland weder te keeren.

Maar, ge zult het zien, het zal opperbest van stapel loopen, de kleederen van mejuffer Rosita zullen u als geschilderd gaan.

Ik dacht: beter iets dan niets en in mijn toestand moet men maar alles aannemen zooals het zich voordoet.

— Verander me dan maar in een meisje, zei ik, als ge dat kunt.

— Op 't tooneel is alles mogelijk.

— En ik word vader, sprak Johan lachend.

— 't Zal u allerbest passen.

— Laat het ons hopen, alhoewel ik voor het vaderschap altijd een heiligen afschrik heb gekoesterd, zei mijn gezelschap.

— Ik geef u kost en inwonen en als de zaken goed gaan, spreken we over een weekloon... Ik ben geen ondankbare... Gaat dat?

— Top! zei ik.

— Aangenomen! beaamde Johan.

De pantomine-bestuurder keek op zijn uurwerk en stond recht.

— 't Is tijd om te repeteeren, sprak hij.

Komt, ik zal u aan uwe nieuwe makkers voorstellen.

Hij betaalde het gelag en wij volgden den zonderlingen kerel.

— Ik vrees dat wij met een man te doen hebben, die stapelgek is, zei Johan fluisterend.

— We hebben niets te verliezen dan onzen tijd, antwoordde ik.

Als hij ons voor dezen nacht maar al aan een dak en een bed helpt, dan kunnen we morgen zien wat we moeten doen.

De « directeur » zooals wij hem reeds noemden, bracht ons langs allerlei straten en stegen buiten de stad en volgde geruimen tijd een wegel, die tusschen de velden liep.

— Ik ben er niets mede in mijn schik, zei Johan, want rechtuit gezegd, ik betrouw den kerel hoegenaamd niet.

— Zwijg, eer hij ons hoort...

— Ik vrees dat we te midden eener rooversbende zullen aanlanden.

— Och kom, hij heeft gehoord dat we geen rooden duit bezitten en in deze streken wonen toch geene menscheneters!

De directeur, die ons eenige stappen vooruit was, bleef plots staan.

Als wij hem genaderd waren, bemerkten wij dat op eene opene plaats, tusschen twee maïsvelden in, een groote wagen stond, in den aard van de voertuigen waarmede onze foorkramers de jaarmarkten bezoeken, en die hun tot magazijn en woonhuis dienen.

Op de houten trap, die naar de deur van dien wagen voerde, zaten twee mannen, die met aandacht een boekje schenen te lezen, dat een hunner in de hand hield.

Eenige passen van hen verwijderd zat een derde man, op een houten bankje, en pookte een vuur aan, dat in een kuil in den grond brandde.

Boven het vuur hing een groote ketel, aan een soort galg vastgemaakt.

Aan den wagen vastgebonden, stond eene ellendige knol, wier ribben men tellen kon en die met moeite op de vier stokmagere beenen recht scheen te blijven.

Het beest liet mismoedig den kop op de borst hangen en in zijne groote oogen kon men eene melancholische gelatenheid lezen.

Onder den wagen lagen twee honden, tot een verbasterd ras van terre-neuves behorend, uitgestrekt te slapen.

— We zijn thuis, zei de directeur.

Die drie mannen, het paard en twee honden maakten het gezelschap uit, of liever wat er nog overbleef van het gezelschap van het

Thalia-Theater, onder het bestuur van Peter, Willem, Adriaan Van Schokkelen.

We knoopten dadelijk kennis aan met onze nieuwe gezellen.

De oudste, die het vuur oppookte, bleek een karakterrol te wezen, vooral wat de « marqués » betrof, Piet Hein te heeten en ook het ambt van kok te vervullen.

Het was een klein nietig mannetje, met gluisperige oogen, die geen noembare kleur hadden, en een dikken, rood rossen haarbos.

Op de trap van het voertuig zaten twee jongere kerels, waarvan de eene ons werd voorgesteld als Jacob Van Beyeren, oud kunstschilder, die het penseel voor het tooneelkleed had verwisseld.

Hij zag er zeer gedistingeerd uit, met een fijngesneden gelaat en lang krullend haar, dat hem bijna tot op de schouders viel.

Hij had fijne, zeer beschaafde manieren, als was hij in een paleis grootgebracht, en sprak het Nederlandsch met een sterk Haagschen tongval.

De andere stak des te erger bij hem af, met zijn taal uit de achterbuurt van Amsterdam en zijn ondeugend gezicht, waarop de boosheid en de kwaadwilligheid te lezen stonden.

Hij noemde zich Jan Pad en iets anders wist de directeur niet van hem te zeggen.

De andere gezellen liet hij onverlet.

Ik begreep dat het meisje of de vrouw, die de eenige rol van 't zwakke geslacht in dat gezelschap had gehouden, er bij de eerste de beste gelegenheid was van doorgegaan.

— Hoe is 't met het noenmaal, Piet? vroeg de bestuurder.

— 't Is klaar, directeur... Kunnen we beginnen?

— Hoe eerder hoe liever.

In blikken keteltjes, die zelfs met eene primitieve reinheid niets gemeens hadden, werd ons soep, met aardappels en een stuk vleesch opgediend.

Een paar houten kisten diende ons tot stoelen en de tafel bestond uit onze twee knieën.

Maar de soep en het vleesch waren niet slecht en 't smaakte ons.

Als we geen honger meer hadden en onze gezellen eene pijp hadden opgestoken, verzocht de bestuurder ons hem in het rijtuig te volgen.

Uit eene kist haalde hij eenige versleten bont gekleurde vrouwenkleederen te voorschijn en reikte ze mij over.

— Zie eens of ze u passen?

Ik deed wat mij bevolen werd en de achter-

gelaten plunjes van Rosita bleken als voor mij gemaakt.

De patroon had goed gezien, als hij me in de herberg zegde dat ze mij als geschilderd zouden gaan.

Het deed me denken dat de meisjesrol eene vrouw van gewicht moest geweest zijn.

Johan scheen echter meer last te hebben met de kleederen die hem als vaderrol toekwamen, want met moeite kreeg hij ze aan 't lichaam.

Ze waren te eng en te kort.

— Piet Hein zal dat wel goed maken, zei de directeur.

Hij kan beter met de naald om, dan menig nuffje dat zich voor kleermaakster uitgeeft.

Piet Hein bleek een kostbare kerel voor het gezelschap te wezen.

We repeteerden vóór den wagen, met alleen de ongelukkige knol en de twee honden, die het overschot van de soep hadden gekregen, als toeschouwers.

Het waren drie stukken van den directeur zelf, die we zouden vertoonen.

Het eerste was iets als een schaking te Venetië, met eene vreeselijke moordering op 't einde, om den schaker te straffen en de onschuld te doen zegepralen.

Het tweede geleek sprekend op den « Verloren Zoon », een gebarenspeel dat in ons land veel bijval heeft gehad.

Er hoorde muziek bij en meesterlijk bespeelde Piet Hein, die alles bleek te kennen en de groote man van den troep was, eene verloopende harmonica.

Het derde was een Chineesch spel, waarin mijn gezelschap Johan een draak speelde en ik eene Koningin, wat me trotsch maakte.

Ik moet veel talent hebben op de planken, vooral wat de vrouwelijke rollen betreft, want de bestuurder juichte me gedurig toe en riep aanhoudend uit:

— Knap!... Goed gedaan!... Mooi!...

En als de drie stukken gerepeteerd waren, drukte hij mij de handen, trok me zelfs aan zijnen boezem en omhelsde me.

— De onvergetelijke Rosita, zoo kreet hij, zou het niet beter gedaan hebben.

Des avonds sliepen we zoo kwaad en zoo goed als 't ging in den voorwagen.

Zoo debuteerde de scheikundige Dr Pil, de uitvinder der Pilpastillen, de mede-ontdekker van de Zuidpool, op het tooneel.

En Pil Emir lachte recht hartelijk als hij aan dit gedeelte van zijn avonturen terugdacht.

— En hadt ge op de vertooning ook zooveel bijval? vroeg Mol.

Ik zou u wel eens in uwe meisjeskleeren hebben willen zien!

— Ge kunt er u een flauw gedacht van vormen, zei hij, als ge me hier in mijn Emirplunje bewondert.

Ge zult zien, dat het tooneel mij geluk heeft aangebracht.

Een paar dagen later werd de knol voor den wagen gespannen, de honden er onder, om het arme paard wat te helpen, en we vertrokken naar de stad.

Dat wij naast het voertuig liepen hoeft niet gezegd, want nu reeds dacht ik dat de reepen, die de karkas van 't beest uitmaakten, zouden springen, zooveel inspanning moest het aan den dag leggen om den wagen voort te krijgen.

Maar we kwamen toch waar we zijn moesten, ergens in een voorgeborchte der stad, waar tusschen twee erg bouwvallige hooge woningen, een soort afsluiting bestond.

Dat bleek de voorgevel te wezen van den schouwburg, waar onze directeur met een ondernemer eene verbintenis had gesloten.

Ruwe banken waren er voor 't publiek, en een verhoog, met eene schuifgordijn, was er voor de tooneelkunstenaars.

Piet Hein plaatste er onze schermen.

Wij moesten ons kleeden in den wagen, die tegen de afsluiting stond, door de zaal naar het tooneel gaan en op 't verhoog klauteren.

Het talrijke publiek juichte ons reeds toe als we voorbij kwamen en vooral als de dikke Rosita, die ik verbeelde, met veel moeite op de planken geraakte.

Ik verwierf een uitbundigen bijval.

Was het omdat we voor de naiefste en onwetendste toeschouwers speelden, die ooit een pantomime hadden mogen zien?

Was het omdat ik de potsierlijkste jonge juffer moet geweest zijn, die ooit geschaakt werd, door een verloren zoon bemind of door het Chineesche volk als koningin gehuldigd?

In ieder geval, het publiek scheen zich kostelijk te vermaken en eene gansche maand speelden we dag voor dag onze drie stukken.

Het gevolg was dat we nu in een bed mochten slapen en in een soort kosthuis een mid-dagmaal verorberen.

Onze directeur zag er niet op, als zijne zaak goed ging.

Ik zal u niet verhalen hoe we met onzen wagen van de eene plaats naar de andere ver-

trokken, om overal eene reeks vertooningen te geven, en steeds met grooten bijval.

Zoo veel geluk had het pantomime-gezelschap van het Thalia-Theater, dat Peter, Willem, Adriaan Van Schokkelen twee ruime wagens, ieder met een tweespan flinke paarden, bezat als we hier te Kaboel kwamen, om er onze kunst et vertoonen.

Ik was nog immer de eenige vrouwelijke rol van den troep.

De directeur beweerde dat al de bijval aan mij te danken was en Jacob van Beyeren, die wel wat jaloersch scheen te wezen op mijne kunst, beaamde dit ten volle, maar hij voegde er binnenmonds bij:

— Ja, het lach-succès, als de kerel iets dramatisch wil presteeren!

Ik hoorde dat wel, maar ik maakte er mij niet kwaad om.

Reeds had ik eenige goudstukken in mijne beurs en ik kon mijn lust naar avonturen, die me steeds is bijgebleven, vrij verzadigen.

We doorliepen een groot gedeelte van Azië, door schier onbekende streken, en overal was er wat nieuws te zien, hadden we de zonderlingste ontmoetingen...

Hier te Kaboel zou de Rosita van het Thalia-theater toch den hoofdvogel afschieten.

Ik moet u zeggen dat ik reeds geruimen tijd, op verzoek van den directeur, altijd vrouwenkleederen droeg en eene schoone pruik, zoodat men mij overal voor eene vrouw hield.

Ik was er zelfs toegekomen mijne stem wat te verfijnen en bijna te spreken als eene vrouw die knevel begint te dragen.

Als we hier eenige vertooningen hadden gegeven, kregen wij opdracht in het vorstelijk paleis de beroemde stukken van Peter, Willem, Adriaan Van Schokkelen op te voeren.

De vorst woonde de pantomime-vertolking bij.

Heel het gezelschap deed zijn best om met zooveel talent mogelijk op te treden en ik moet dien namiddag mij zelf overtroffen hebben.

De secretaris van den vorst kwam mij een beursje met gouden muntstukken brengen en meldde mij dat zijn meester mij uitnoodigde met hem aan tafel te zitten.

Den directeur viel ook deze eer ten deel. Het was in de zaal die wij daareven hebben verlaten, dat wij het feestmaal bijwoonden.

De vorst liet ons zijne danseressen bewonderen en zijne vertellers hooren.

In ons binnenste moesten we bekennen, dat het eene veel mooiere vertooning was, dan

degene waarop wij den vorst hadden onthaald.

Deze laatste stuurde ons echter veel gelukwenschen toe en vroeg ons vanwaar we kwamen en hoe we er aan gedacht hadden naar die verre gewesten van Azië te reizen, om onze kunst te laten bewonderen.

Ik sprak Engelsch en de secretaris van den vorst zette mijne woorden over, zooals hij voor mij de vragen van zijnen meester vertaalde.

En ik zei den vorst de geheele waarheid.

Gelukkiglijk verstond mijn directeur geen Engelsch, want hij zou over mij niet tevreden zijn geweest.

Had hij den vorst, of beter diens secretaris kunnen te woord staan, hij zou aan zijne verbeelding den vrijen loop hebben gelaten.

Wat hij over zijn gezelschap zou hebben opgedischt, zou met de waarheid en de waarschijnlijkheid zelfs leelijk overhoop hebben gelegen.

— Ik kan u weinig verhalen van onzen troep, zoo sprak ik.

Slechts bij toeval en nog niet lang geleden maak ik er deel van.

Eigenlijk ben ik Hollander en was ik in mijn land een scheikundige.

De avonturen trokken mij aan en daar ik pastillen voor het voeden van reizigers had uitgevonden, besloot ik ze een Zuidpoolontdekker aan te bieden, op voorwaarde met hen naar de sneeuw- en ijsgewesten te mogen vertrekken.

En ik verhaalde verder in 't kort mijn geheelen levensloop, zonder iets te verduiken, tot ik den bestuurder van het pantomime gezelschap te Bombay had ontmoet.

De vorst luisterde met de meeste belangstelling naar hetgeen zijn bediende hem naar mijne woorden overzette, en, met de woorden die mij uit zijnen mond werden overgebracht, begreep ik dat de man nog steeds waande dat ik eene vrouw was.

Hij bewonderde mijne koenheid en mijne onverschrokkenheid.

Ik wilde hem niet in dien waan laten en gelastte den secretaris uitdrukkelijk te zeggen, dat Dr Pil een man was.

U de verbazing van den vorst beschrijven is niet mogelijk.

Als hij op 't laatst begreep wat een dokter in natuurwetenschappen en een scheikundige eigenlijk was, vroeg hij mij aan zijn Hof te blijven en weer mannenkleeren te dragen.

Ik had van het zwervend tooneellevens meer

dan genoeg en het aanbod van den vorst was zoo aanlokkend, dat ik het aannam.

In dat prachtige paleis verblijven, steeds bij eene welvoorzienige tafel aanzitten, dienaars hebben en jaarlijks eene mooie som opstrijken, om het leveren van zeer weinig arbeid, dat was toch niet te verwerpen, om met de voorwagens van Peter, Willem, Adriaan Van Schokkelen, door dun en dik, naar onbekende streken te reizen en langzaam, zeer langzaam het geld in mijne beurs te zien aangroeien.

Als ik mijnen directeur bekend maakte wat ik van plan was, stond de vent als van den bliksem geslagen.

Hij riep uit, dat ik hem tot den bedelstaf doemde, dat hij zonder mij geene vertooningen kon inrichten, dat hij mijn loon zou verdubbelen, dat ik met hem de winst zou deelen, maar ik bleef bij mijn besluit.

En Johan, dien ik het ambt van kok aanbod, vroeg niet beter dan te Kaboel te mogen blijven.

Ik geloof dat Van Schokkelen in wanhoop zijne laatste vijf haartjes van zijnen schedel heeft geplokket, maar, na eene beurs met klinkende munt van den vorst ontvangen te hebben en eene danseres van 't paleis overgehaald hem te volgen, vertrok hij toch met zijn troep, om elders den verloren zoon terug te vinden en eene Kaboelsche maagd te Venetië te schaken.

Als keizerin van China zal deze wel beter voldaan hebben dan ik.

Johan klom spoediger in rang dan ik zelf, daar hij op korten tijd opperkok werd van den vorst.

De jongen was bekwaam in de keuken dan op het tooneel, want als vaderrol had hij het nooit ver weten te brengen.

Ik bleef de helper, of beter de hoofddienaar van den minister van den Emir, die eigenlijk weinig voor het regeeren overhad, en aan zijn minister alles overliet.

Deze was de man der Engelschen en verdiende langs beide kanten jaarlijks eene groote fortuin.

Hij had echter een zwaar gebrek, want eer het namiddag was, kom men hem niet meer dan dooddronken aantreffen.

Eens had de vorst een brief ontvangen, waarop onmiddellijk moest geantwoord worden, daar hij voor het land van het grootste belang was.

Reeds verscheidene malen had de vorst zijnen minister ontboden, maar deze laatste verscheen niet.

Eindelijk kwam men melden dat de man zoo dronken was als heel Zwitserland en men hem niet kon wakker krijgen.

De vorst ging zelf zijnen dienaar opzoeken, maar hoe hij hem ook heen en weer schudde en zelfs klappen in het gelaat toediende, de minister trok slechts even de oogen open, bromde eenige overstaanbare woorden en sliep weer voort.

Zijn meester keerde woedend in zijne vertrekken terug.

Het ergste is, zei een der secretarissen, dat het antwoord in het Engelsch moet worden opgesteld.

Er zijn hier wel een paar lieden die Engelsch verstaan en kunnen spreken, maar niemand, buiten den minister, kan die taal schrijven.

Ik vatte den bal op 't oogenblik dat hij zoo mooi uitgeworpen werd.

— Ik kan Engelsch schrijven, tegen den besten onderdaan van koning Edward op, zei ik.

— Maar gij kent niets van Staatszaken.

— Toch wel zooveel als die dronken lui-aard, meende ik.

— Als hij verneemt dat ge zoo over hem spreekt, zoudt ge hier een aardig uurtje kunnen doorbrengen, deed de secretaris opmerken.

— Ik ben er zeker van dat de vorst op dit oogenblik er juist zoo over denkt als ik!

— Hetgeen niet zal beletten dat als Zijne Hoogheid de minister weer genezen is — de ambtenaar durfde niet zeggen: weer nuchter is — hij opnieuw de gunsteling en de vertrouweling van den vorst zal wezen.

Hierbij bleef ons besprek over den onverbeterlijken dronkaard.

Maar, zoowel te Kaboel als elders, hebben in de vorstelijke paleizen de muren ooren.

Er verliepen geen tien minuten of de vorst kende woord voor woord hetgeen ik over zijn eersten minister had gezegd.

Dienaars van koningen en grooten trachten over 't algemeen vooruit te komen, met hunne gezellen te verraden, met den meester alles over te brengen wat door anderen over hem of zijne vrienden wordt gezegd.

Gewoonlijk is dat de goede weg om tot een zekeren rang op te klimmen.

Het is niet te betwisten dat die verkliekers en verraders laffe lieden zijn, die verdienen voor hun laakbaar bedrijf gestraft te worden.

Maar meer nog verdienen eene straf zij die luisteren naar die booze gelukzoekers

Als de meesters de overbrengers aan de deur walsten, als ze iets te vertellen weten van hunnen evennaaste, het ras zou spoedig verdwijnen en niet meer herboren worden.

Zooals, waar 't diefstal geldt, de verhelers de grootste schuldigen zijn, zoo zijn bij achterklap degenen die er hunne ooren laten voor open staan, de echte deugnieten.

Ik werd bij den vorst onthoden.

Dat ik gissen kon waarom ik voor hem moest verschijnen, kunt ge wel denken.

Ik verwachtte mij er dan ook aan eene goede bolwassching op te loopen.

Misschien wachtte mij eene straf.

Het tegendeel was waar.

De spreuk die zegt, dat het geluk den stoutmoedige dient, werd eens te meer bewaarheid.

— Gij schrijft Engelsch? vroeg de vorst.

— Ja, Hoogheid.

— Zeer goed, tegen den besten onderdaan van koning Edward op?

De vorst gebruikte mijne eigene woorden.

Men had hem dus mijn gezegde allerstipt overgebracht.

Ik betreurde het reeds mijne tong zoo lang te hebben laten hangen.

— Ja, Hoogheid, om u te dienen.

— En, ge kent iets van Staatszaken?

— Ik denk het wel.

— Ook wat Kaboelistan betreft?

— Ik zou het willen bewijzen.

— In ieder geval, zult ge er wel zooveel van kennen als die luiaard van een minister, die zijn roes aan 't uitronken is?

Ik besloot stout te spreken.

Ik was mij zelf weer volkomen meester en ik antwoordde:

— Ja, hoogheid, zooveel als de minister.

De vorst keek me doordringend aan.

— Ge durft, zei hij.

En na eene korte poos te hebben nagedacht, hernam hij:

— Ik wil wel eens zien.

Hij nam een papier van de tafel en reikte het me over.

— Lees en zeg me wat ge denkt dat daarop moet worden geantwoord.

Ik las den brief.

Wat er in mij omging, weet ik niet, maar ik begreep dadelijk dat het hier een fijne kneep gold, waarmede de Engelschen mijn meester wilden beetnemen, om er later veel nut uit te trekken.

Ik verklaarde hem dat onbewimpeld.

Hij knikte goedkeurend.

— Zoo denk ik er ook over, zei hij... Gij bezit een helder oordeel.

— Om u te dienen, hoogheid.

— Dat hoop ik... Wat zoudt gij op dien brief antwoorden, om te weigeren, zonder de Engelschen te krenken?

Ik dacht op mijne beurt een oogenblik na en zei dan hoe ik in deze omstandigheid den brief zou beantwoorden.

Ik bemerkte dat van de eerste woorden af het gelaat van den vorst eene groote verbazing te kennen gaf, die klom naarmate ik hem mijne gedachte kennen deed.

— Het kan niet beter, zei hij... Schrijf in dien zin, hiernaast zult ge al vinden wat ge noodig hebt.

En hij wees mij zijn eigen schrijfkamer aan, waar buiten hem en zijn minister, nooit iemand binnentrad.

Ik vond er schrijfgerief en zette mij dadelijk aan den arbeid.

Een half uur later bracht ik het antwoord bij den vorst.

Hij deed een zijner secretarissen ontbieden, die Engelsch verstond.

Ik moest mijn werk lezen en den beambte zin voor zin overzetten in het Kaboelsch, naarmate ik las.

Als de lezing geëindigd had, drukte de vorst mij de hand.

Zelden viel iemand deze Europeesche eerbetuiging ten deele.

— Schrijf nu het antwoord zuiver over, zei de vorst.

Ik toonde hem mijnen brief en daarbij het eerste opstel van dat schrift.

— Zend het antwoord dan dadelijk weg, sprak hij, met een spoedbode.

En hij onderschreef mijn brief.

Dan, zich tot den aanvoerder zijner wacht wendende, gebod hij:

— Men werpe Maboel Emir — zoo heette de minister — in de gevangenis en dat ik nooit meer over hem hoore spreken.

Dat was 's mans doodvonnis.

En zich tot mij keerend:

— Gij zult hem voortaan vervangen.

Ge kunt u mijne vreugde voorstellen.

Zoo werd ik Pil Emir.

Hieruit blijkt dat het tooneelspelen zelfs naar den troon voert.

Ik verkreeg welhaast een grooten invloed op den vorst, die zich tegenwoordig heel en al door mij laat leiden.

Ik ben hier thans de meester. »

Er werden geestrijke dranken en nieuwe, warme koffie opgediend.

Op verzoek van Pil verhaalden zijne oud medereizigers nu op hunne beurt hunne lotgevallen, sinds zij hem te Batavia hadden verlaten.

Het was avond geworden, als ze geëindigd hadden...

— Ge zult met mij moeten bekennen, zei Pil, dat wij allen als het ware in de wieg zijn gelegd, om de zonderlingste, de merkwaardigste, laat mij zeggen de ongelooflijkste avonturen te beleven.

— Ik hoop, sprak Mol, dat we er geene meer zullen moeten doorstaan, en we binnenkort in het vaderland zullen kunnen uitrusten.

— Dat hoop ik ook, liet Pil hooren.

— Gij hebt er geene meer te duchten, meende Daks, tot uwen dood toe.

Ge zit hier warm en wel en zult hier uwe dagen slijten als een koning.

Wat kunt ge meer verlangen?

— Ik bedoel, zei Pil, dat ik hoop ook weldra in 't kort in ons vaderland te kunnen uitrusten.

— Ge zoudt naar Holland willen?

— Zeker.

— Hebt ge 't hier dan niet goed genoeg?

— Het kan niet beter, maar ik zou mijn Holland willen terugzien.

Ik heb hier genoeg geld gevonden, om ginder als een zeer rijk man te leven.

Zoolang ik hier alleen was, ik wil zeggen zoolang ik u niet had ontmoet, gevoelde ik zoo geen hevigen aandrang als nu, om naar mijn land weder te keeren.

Nu ik echter mijne vrienden heb gezien, zou ik hier niet langer kunnen blijven.

En als ge 't mij toelaat, zal ik met u vertrekken, waarde makkers.

— We zullen dat zeker met plezier zien, zei Daks, maar ik kan niet begrijpen dat ge uwe vorstelijke plaats zoo maar goedschikt kunt verlaten, om ergens in Holland weer een doodgewoon burger te worden.

— Als ge hier zoolang geweest waart als ik, zoudt ge zoo niet spreken.

Ik verveel me hier tot gek wordens toe.

Zelfs de grootheid verveelt op 't laatst, als ze zoo eentonig is als hier.

Er is toch nog iets anders ook.

De vorst wordt oud en den een of anderen keer gaat de man zijne voorouders bezoeken, om natuurlijk nimmer uit de andere wereld waar die verblijven, terug te keeren.

Dan beklimt zijn zoon den troon.

Die jongen houdt hoegenaamd niet van mij, omdat ik te veel invloed op zijn vader bezit en meer dan een plannetje van den dwazen hannes heb doen in duigen storten.

Wordt hij onze vorst, dan loop ik de kans van te varen als mijn voorganger.

De dronkaard is kort na zijne opsluiting in de gevangenis gestorven.

Ik geloof dat de dienaars van den vorst den minister daarbij een handje geholpen hebben.

Ik wensch hier weg te komen, vooraleer het zoo warm wordt voor mij te Kaboel.

Begrepen?

Daar was weinig tegen in te brengen en er werd dan ook besloten dat Pil met zijne vroegere gezellen de reis naar Europa zou ondernemen.

— Ik ken er een, zoo sprak hij, die heel ons avondmaal zal laten aanbranden, als hij verneemt dat we naar Europa wederkeeren.

— Johan de kok.

— Juist!... Hij verveelt zich hier nog meer dan ik, en heeft me reeds honderdmaal gezegd, dat hij nog liever met van Schokkelens voorwagen zou rondreizen.

Wanneer vertrekt ge?

— Zoodra de man, die uit Bombay moet komen om ons tot gids te dienen, hier zal wezen.

— Verwacht ge hem spoedig?

— Binnen drie, vier, vijf dagen.

— Ik vraag u dat, omdat ik den Emir moet trachten te overhalen mij te laten afreizen.

Ik zal daartoe wel een paar dagen noodig hebben, want gemakkelijk zal dat nu juist wel niet gaan.

Het avondmaal werd opgediend en de maan stond reeds lang aan den hemel, als de reizigers van Pil afscheid namen en naar hun verblijf terugkeerden.

Ze mochten nu 's anderdaags vrij te Kaboel rondwandelen.

Ieder wist dat ze de vrienden waren van Pil Emir en geen mensch zou hen onbeleefd hebben durven behandelen.

In den namiddag kwam de minister zijne gezellen opzoeken.

Blijmoedig sprak hij:

— Beste vrienden, het is gelukt!

Ik vertrek met u.

Het heeft moeite gekost, maar eindelijk heeft de vorst toch toegegeven.

In den beginne weigerde hij volstrekt en sprak zelfs van mij te doen gevangen zetten.

Hij wilde naar geene goede rede luisteren,

tot ik hem in zijn zwak heb weten te treffen.

Ik heb hem gezegd dat zijn oudste zoon, die nu de jaren van verstand bereikt heeft, een ontwikkeld jongmensch is geworden, en hij wel zou doen hem mijne plaats te laten innemen.

Hij moet u vroeg of laat opvolgen, betoogde ik, en 't zullen goede leerjaren voor hem wezen.

Zoo kreeg ik den vorst anders gestemd.

Hij deed zijn zoon ontbieden en vroeg hem hoe de jongen over mijn voorstel dacht.

Ik hoef u niet te zeggen, hoe het antwoord van den prins luidde.

De deugniet vraagt niet beter dan eene onbepaalde macht te bezitten en daarenboven van mij af te geraken.

Hij was het dus volmondig met mij eens.

— Is hij waarlijk een verstandig jongeling? vroeg Daks.

— Om den duivel niet, maar dat laat mij onverschillig, als ik hier maar met u lieden weg kan komen.

— En Kaboelistan?

— Och, dat zal er zoo goed bijvaren, als toen de dronken minister de macht in handen had.

Trouwens, de Engelsche agenten zijn immers hier, om zich den boel aan te trekken, als het niet zou gaan zooals het behoort.

De vorst heeft mij nog eene koninklijke beëloofing geschonken en ik reis met u mede.

Dat is het bijzonderste.

Gij hebt me gezegd dat een gids uit Bombay u hier komt afhalen?

Ik doe me in ieder geval door een paar trouwe dienaars vergezellen, die ons op weg ook van groot nut zullen wezen.

En een paar brieven van den vorst, die ik mededraag, zullen ons op reis ook van dienst kunnen zijn.

Waarheen gaan we?

— Over Beloetjestan, zei Nakoff.

— Goed... Daar zullen we zeker in meer dan eene stad goed onthaald worden...

Lang bleef Pil Emir nog met zijne vrienden praten...

Als hij hen verlaten had sprak Nakoff tot Daks:

— Ge ziet nu klaar, niet waar, dat ge ongelijk zoudt gehad hebben, niet naar den Emir te gaan.

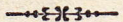
Hij zal ons op 't laatste gedeelte van onzen tocht onschatbare diensten kunnen bewijzen.

— Inderdaad, antwoordde de detective, ik zie dat nu helder in.

En ik heb er eens te meer door geleerd dat men goed doet steeds uwen raad te volgen... Gij zijt een geniaal mensch, een dubbele Sherlock Holmes!...

HOOFDSTUK LIII

NOG EEN AVONTUUR VAN MOL, DAKS EN DEN ROSSE

De vluchtelingen, die nu wel reizigers mochten heeten, want ze hadden in de streken die ze gingen doortrekken, hoegenaamd niets meer van de Russen te vreezen — de reizigers dan, vergezeld van Pil en den kok Johan, vertrokken 's morgens vroeg uit Kaboel.

De gids, die uit Bombay moest komen, was nog niet te zien en Nakoff had besloten, nu ze twee gidsen hadden door den oud emir geleverd, de reis voort te zetten, zonder langer op den gezondene der nihilisten te wachten.

Hij had des te meer dat besluit genomen, wijl Pil hem had gezegd, dat het onzinnig was naar Bombay te willen gaan.

— Er is een veel korter weg om eene stad te bereiken, waaruit we naar Europa kunnen oversteken, had hij er bijgevoegd.

Deze baan is misschien wel wat gevaarlij-

ker dan degene die gij wildet volgen, maar ze werd toch reeds door honderden reizigers gevolgd en wij, die van geen klein gerucht verwaard zijn, zullen ze dan ook wel kunnen nemen.

Nakoff had onmiddellijk den raad van Pil gevolgd en de reizigers hadden een paar uren later de stad Kaboel verlaten.

De tocht ging naar het zuid-westen op, daar Kandahar het te bereiken doel was.

Deze stad ligt op ongeveer 350 kilometers afstand van Kaboel.

Zes dagen na hun vertrek uit laatstgenoemde plaats, bereikten zij Kandahar.

Deze is gelegen in eene vruchtbare en wel bebouwde vlakte tusschen de Argandab en de Tarnak.

Zij telt ongeveer 50,000 inwoners.